

Güvenlik Koruculuğu Bağlamında 6360 Sayılı Kanun'un Değerlendirilmesi

The Assessment of Code- 6360 within the Context of Village Guard System

Strategic Public Management Journal
Volume 4, Issue 7, pp. 44-58
2018 (1)
DOI: 10.25069/spmj.430927
Received: 05.06.2018
Accepted: 12.07.2018
© The Author(s) 2018
For reprints and permissions:
<http://dergipark.gov.tr/spmj>

Mustafa ARSLAN¹

Öz

Bu çalışma, Güvenlik (Köy) Koruculuğu Sisteminin hukuki durumunda ve kamu örgütlenmesi içindeki hiyerarşik konumunda 6360 sayılı kanunla getirilen yeni durumu ortaya koymayı amaçlamaktadır. Çalışmanın kapsamı, 6360 sayılı kanun ve güvenlik koruculuğu sistemi arasındaki bağlantı ile sınırlı tutulmuştur. Çalışmada literatür taraması ve mevzuat incelemesi yöntemleri kullanılmıştır.

Çalışmanın sonunda aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır. 6360 sayılı kanunun gerekçesinde belirtilen ölçek ekonomisi, etkinlik, verimlilik, demokratikleşme, katılım gibi değerleri karşılama konusunda, uygulamada bir takım sorunlar görülebilir. Kanunla, köy koruculuğu sisteminin kanuni dayanak noktasını oluşturan 442 sayılı Köy Kanunu'nun köyden mahalleye dönüştürülen yerleşim birimlerinde uygulanabilirliği ortadan kaldırılarak köy koruculuğunun kanuni zemini zayıflatılmıştır. Yerel kamu hizmetlerinin yerelde merkezileştirilmesi, bu hizmetlerden özellikle terörle mücadelenin yoğun biçimde yaşandığı illerde güvenlik koruculuğu sisteminin teşkil edildiği yerleşim birimlerinin eşit biçimde yararlanmalarını engelleyebilir.

Anahtar Kavramlar: *Güvenlik (Köy) Koruculuğu Sistemi, 6360 Sayılı Kanun, Büyükşehir Belediye Yönetimi*

Abstract

This paper aims to clarify the new legal status of Security (Village) Guard System and its hierarchical position in the state structure, which came after Code 6360 amendment. Scope of this research is limited to analyzing the links between Code- 6360 and Security Guard System. In the study, literature review and legislative review methods were used.

Research revealed three important findings: (1). There may be some practical problems in meeting the values of scale economy, efficiency, effectiveness, democratization, participation, etc., which are mentioned on the grounds of Code 6360. (2) By promulgating Code 6360, the applicability of the Village Code 442, which constitutes the legal basis of the village guards system, has been removed and the legal basis of the village guard system has been weakened. (3) Centralization of local public services in the periphery may prevent the residents of security guard dwelling units benefit from these local services, particularly in the cities in which counter terrorism operations are intensely carried out.

Key Words: *Security (Village) Guard System, Code 6360, Village, Metropolitan Government.*

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Kamu Yönetimi Bölümü, m.arslan@nevsehir.edu.tr

GİRİŞ

Devletler, karşı karşıya kaldıkları sorunlarla mücadelede dönük politikalar geliştirirler. “Köy Koruculuğu” olarak bilinen ve 674 sayılı *Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (OHAL Kararnamesi)* ile adı “Güvenlik Koruculuğu” olarak değişen “Köy Koruculuğu” kurumu, Türkiye’nin karşı karşıya kaldığı terör tehdidinde karşı geliştirdiği bir güvenlik politikası aracıdır. Türkiye’de 1980’li yılların başında ortaya çıkan bölücü terör eylemleri ile mücadele amacıyla, 442 sayılı *Köy Kanununda* düzenleme altına alınmış olan “Köy Koruculuğu” kurumunun yetki ve sorumlulukları, 1985 yılında, 3175 sayılı *Köy Kanununun 74’üncü Maddesine İki Fıkra Eklenmesine Dair Kanun* ile genişletilmiştir. 2007 yılında 5673 sayılı *Köy Kanununda ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun*; 2012 yılında 6360 sayılı *On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun*; 2016 yılında 674, 676 ve 678 sayılı *OHAL Kararnameleri*; 6758 sayılı *Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun* ve 680 sayılı *OHAL Kararnamesi* ile koruculuk sisteminde, korucuların özlük hakları ve görevlendirilmelerinde değişiklikler yapılmıştır.

Çalışmanın ana başlığını oluşturan bir diğer kavram olan büyükşehir belediyesi yönetimi ise Türkiye’de 1984 yılında 3030 sayılı *Büyükşehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun* ile uygulamaya konmuştur. 2012 yılına kadar üzerinde bazı değişiklikler yapılan kanun, 6360 sayılı kanunla yürürlükten kalkmıştır. Büyükşehir yapısı, 6360 sayılı kanunla kapsamlı bir değişime uğramıştır. Kanunlaşma sürecinde ve sonrasında siyasi tartışmaların ve akademik çalışmaların odağında olan kanunun, yerel yönetimlere ilişkin bir düzenleme olsa da merkezi yönetim açısından da kayda değer değişiklikler yarattığı değerlendirilmektedir.

1. KÖY KORUCULUĞU SİSTEMİ VE KURULUŞ AMACI

Köy koruculuğu kanuni dayanağını 442 sayılı *Köy Kanunundan* almaktadır. Kanunla muhtara verilen görevlerden bu çalışmanın kapsamına girenler köy sınırları dâhilinde asayışı korumak, köy civarında eşkıya görürse yetkili mercilere haber vermek ve imkânı el veriyorsa köy korucuları ve gönüllü koruculara yakalatarak yetkili mercilere teslim etmektir (442, Md. 36). Kanunun “Köy Korucuları ve Göreceği İşler” başlıklı Sekizinci Faslında (442, Md. 68-82) köy korucularına ilişkin düzenlemeye yer verilmiştir. Ahalinin ırzını, canını ve malını korumak için köy korucuları bulundurulur (Md. 68). Her köyün en az bir korucusu bulunur. Nüfusu binden fazla olan köylerde ise her beş yüz kişiye bir korucu daha tutulur (Md. 69). Korucular köy ihtiyar meclisince tutulur ve köy muhtarının müracaatı üzerine kaymakamın yetkilendirmesiyle göreve başlarlar (Md. 70). Yirmi iki yaşından küçük ve 60 yaşından büyük olamazlar, daha önce ceza almamış ve iyi huylu kimselerden seçilirler (Md. 71). Korucular köy muhtarının emri altında silahlı olarak görev yaparlar ve kendilerine karşı gelen jandarmaya karşı gelmiş gibi cezalandırılır (Md. 72, 73). Bu tip koruculuk modelinden farklı bir diğer uygulama ise gönüllü köy koruculuğudur. Köy muhtarı ve ihtiyar meclisi, hasat zamanlarında türeyen yağmacı ve eşkıyaya karşı köy halkını korumak için köylünün eli silah tutanlarından gereği kadarını gönüllü güvenlik korucusu olarak belirler ve kaymakama sunar. Kaymakamın olur vermesi üzerine bu kimseler görevlendirilirler (Md. 74). İlk ele alınan korucular “Geçici Köy Korucusu” olarak adlandırılırken ikinci grupta yer alanlar “Gönüllü Köy Korucusu” olarak adlandırılmaktadırlar.

Cumhuriyetin kuruluş yıllarında merkezi yönetim kolluğunun güvenlik ihtiyacını karşılamada yetersiz kalmasına bağlı olarak, özellikle kırsalda halkın can ve mal güvenliğini sağlamak için makul bir yöntem olarak görülen ve sadece ilgili köyün mülki sınırları dâhilinde ve köy muhtarının emrinde, küçük çaplı yağma ve talan tehdidinde karşı oluşturulan koruculuk kurumuna 1980’li yıllarda daha önemli görevler yüklenmiştir. O dönemin şartlarında merkezde örgütlenmiş olan ve kırsala yeterince etki edemeyen

güvenlik teşkilatının açığı, koruculuk kurumuyla kapatılmaya çalışılmıştır (Balta vd., 2015: 22). Güvenlik kuvvetlerinin yetersiz kaldığı bölgelerde, halkın can ve mal güvenliğini sağlama görevi koruculara yüklenmiştir (Yüceşahin ve Özgür, 2006: 21).

442 sayılı kanunda 1985 yılında, 3175 sayılı kanunla yapılan değişiklikle, koruculuk kurumuna yüklenen misyon genişletilmiştir. Buna göre, Bakanlar Kurulunca tespit edilecek illerin başlıca olan köy yerleşkelerinde ve civarında, olağanüstü hal ilanını gerektiren sebeplerin ve şiddet hareketlerine ait ciddi emarelerin görülmesi, hangi sebeple olursa olsun köylünün canına ve malına tecavüz hareketlerinin artması durumunda, güvenliğin sağlanması için koruculuk kurumu tesis edilir (3175, Md. 1). Düzenlemeye göre, korucular, o ilin valiliğinin teklifi ve İçişleri Bakanlığının onayı ile görevlendirilirler.

3175 sayılı kanunun 1. maddesinde 5673 sayılı kanunla yapılan değişiklik ise koruculuk kurumuna 40.000 üst sayı sınırı getirilmiştir. Bakanlar Kuruluna bu sayıyı % 50'ye kadar artırma yetkisi tanınmıştır. Görevlendirmeyi gerektiren hallerin son bulması durumunda ise görevlendirmenin kaldırılacağı düzenlenmiştir. Kanun doğrultusunda, güvenlik korucuları ile korucu başlarının; görevlendirme şekilleri, göreve alınmalarında aranacak şartlar, görevleri, uygulanacak disiplin cezaları ve görevlerine son verilmesini gerektiren haller, disiplin amirleri, eğitim ve denetim usulü ve esasları, sicil ve izinleri gibi hususlar, Bakanlar Kurulunca çıkarılan *Geçici Köy Korucuları Yönetmeliği* ile İçişleri Bakanının onayı ile hazırlanan *Geçici Köy Korucuları Yönergesi* esaslarına göre yürütülmektedir. Yönetmeliğin 11. maddesine göre korucular, suçluların takibinde jandarmayla birlikte görev yapar; mesleki bakımdan görev yaptıkları köyün bağlı olduğu jandarma karakol komutanının emir ve komutası altındadırlar. Eğitim ve özlük haklarını yürütülmesi, görevlerini etkin biçimde yapmaları ve denetimlerinden mülki amir adına ilçe jandarma komutanı sorumludur. Görev öncesi ve görev sürecinde jandarma birliklerinde eğitime tabi tutulurlar.

Koruculuk sisteminin geliştirildiği ilk dönemlerde korucuların görevleri, terör örgütü mensuplarının kırsal yerleşimlerden lojistik destek almalarını engellemek ve buraları korumak şeklinde sınırlandırılmışken, takip eden dönemde kolluk kuvvetleriyle operasyonlara çıkmayı da içerecek biçimde genişletilmiştir. Koruculuk sistemi PKK terör örgütü ile mücadelede etkin rol oynamış ve bu nedenle devlet güvenliğine büyük katkı sağlamıştır. Korucular, devletle olan mücadelesini güçleştirilmesi dolayısıyla PKK terör örgütünün doğrudan hedefi konumuna gelmişlerdir (Kızmaz ve Önder, 2016: 246-249).

674 sayılı *OHAL Kararnamesi* (Md. 21) ile koruculara gerektiğinde vali veya kaymakam onayı ile geçici ve süresi belirli olarak, köy hudutları dışına görev verilmesinin, görev yerlerinin değiştirilmesinin ve hatta başka illere de görevlendirilebilmelerinin önü açılmıştır. 676 sayılı *OHAL Kararnamesi* (Md. 8) ile “Geçici Köy Korucusu” ibaresi yerini “Güvenlik Korucusu” ibaresine; “Gönüllü Köy Korucusu” ibaresi ise “Gönüllü Güvenlik Korucusu” ibaresine bırakmıştır. Bu isim değişikliği düzenlemesi 6360 sayılı kanunun koruculuk kurumuna yönelik düzenlemesiyle de paralellik göstermektedir. Nitekim 6360 sayılı kanunla birlikte büyükşehir statüsüne kavuşan illerde köy tüzel kişilikleri kaldırılmıştır. Bu illerin kırsalında görev yapan korucuları artık “Köy Korucusu” olarak adlandırmak uygun olmayacaktır. Lakin 676 sayılı *OHAL Kararnamesi* “Köy Korucusu” tabirini “Güvenlik Korucusu” olarak değiştirmiş olmakla birlikte koruculuk sisteminin hiyerarşik bağlılığı hususunda yeni bir yasal düzenleme getirmemiştir. Güvenlik korucularının işe alınmaları, görevlendirilmeleri, eğitimleri ve disiplin işlemleri halen Bakanlar Kurulunca çıkarılan “*Geçici Köy Korucuları Yönetmeliği*” ile İçişleri Bakanının onayı ile hazırlanan “*Geçici Köy Korucuları Yönergesi*” esaslarına göre yürütülmektedir. Ancak her iki idari düzenlemenin de kanuni dayanağı 442 sayılı kanun olup, büyükşehir sınırlarında bu kanuna göre işlem yapmak mümkün görünmemektedir. Dolayısıyla yetkiyi bu kanundan alan idari düzenlemelere göre yapılan işlemlerin sakat olduğu değerlendirilmektedir.

Güvenlik korucularına hizmetin devamı süresince her ay 11.500 gösterge rakamının memur aylıklarına uygulanan aylık katsayısı ile çarpımı sonucunda bulunacak miktarda ücret ödenir (5673, Md. 1). Bunun yanında operasyonlara katılan güvenlik korucularına herhangi bir vergi ve kesintiye tâbi tutulmaksızın her

ay 225 gösterge rakamının memur aylık katsayısı ve operasyona çıktıkları gün sayısı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarda ek tazminat ödemesi de ayrıca yapılır (6758, Md. 21). 694 sayılı *OHAL Kararnamesi* (Md. 1) ile teröristle mücadelede görev alan güvenlik korucuları ile gönüllü güvenlik korucularının, bu görevlerin ifasından doğduğu iddia edilen suçlardan dolayı yapılan soruşturma ve kovuşturmalarda müdafî olarak belirlediği en fazla üç avukatın ücreti İçişleri Bakanlığı'na ödeneceği; 690 sayılı *OHAL Kararnamesi* (Md. 27) ile de 55 yaşını dolduran güvenlik korucularının görevleriyle ilişkilerinin kesileceği düzenlenmiştir.

Köy koruculuğu sistemine 2008 yılında, “Köy Kanunu Çalıştayı” sonrasında hazırlanan ancak yasalaşmayan *Köy Kanunu Tasarısı Taslağı*'nda da yer verilmiştir. Tasarı taslağının “Köy Personeli” başlıklı 31. maddesinde, İş Kanunu hükümlerine göre yıllık veya kısmi zamanlı sözleşme ile mimar, mühendis, veteriner, teknisyen, tekniker, köy kâtabi, bekçi, işçi ve çoban çalıştırılabileceği yer almakta olup, bu grubun içerisinde köy korucuları sayılmamıştır. 32. maddede “Köy Bekçisine” ilişkin düzenlemeye yer verilmiş olup buna göre köy bekçisi, muhtarın gözetiminde emniyeti sağlamakla görevlidir ve silahlı olarak görev yapar. Çiftçi mallarının, ormanın, milli park alanlarının ve diğer köy malları ile Devlete ait malların korunmasından sorumlu olmasının yanında mahallin en büyük mülki idare amirince gerek gördüğü durum ve zamanlarda ek görev de verilebilir. Bekçiye karşı gelenler jandarmaya karşı gelmiş gibi cezalandırılır. Bekçi, muhtarın teklifi ve mahallin en büyük mülki idare amiri onayı ile görevlendirilir. Eğitim ve denetimleri mahallin en büyük mülki idare amiri tarafından yapılır. Köy bekçilerinin zor ve silah kullanma, arama gibi görevlerini ifaya ilişkin hususlarla ilgili olarak bu Kanunda hüküm bulunmayan durumlarda 1934 tarihli ve 2559 sayılı *Polis Vazife ve Salahiyet Kanununun* hükümleri uygulanacaktır. Köy bekçisine ilişkin yukarıda sıralanan hususların 442 sayılı kanunda yer alan güvenlik korucularına dönük düzenlemeyle büyük oranda örtüştüğü görülmektedir.

Tasarıda, 442 sayılı kanunun 74. maddesinde 3175 sayılı kanunla yapılan değişiklik sonrasında köy korucularına verilen “*Olağanüstü hal ilanını gerektiren sebeplerin ve şiddet hareketlerine ait ciddi emarelerin görülmesi, hangi sebeple olursa olsun köylünün canına ve malına tecavüz hareketlerinin artması durumunda, güvenliğin sağlanması*” görevi, köy bekçilerine verilecek görevler arasında sayılmamıştır. Tasarının 53. maddesi “... 442 sayılı Köy Kanununun 36 ncı maddesinin 11 inci fıkrası, 72 nci maddesi, 73 üncü maddesi, 74 üncü maddesi, 77 nci maddesi, 78 inci maddesinin 1 inci fıkrası, ek 16 ncı, ek 17 nci, ek 18 inci, geçici 1 inci maddesi dışındaki madde, ek ve değişiklikleri yürürlükten kaldırılmış, yürürlükte kalan maddeler de 1'den başlamak üzere yeniden teselsül ettirilmiştir. 442 sayılı kanunun adı Geçici Köy Korucuları ve Gönüllü Köy Korucuları Kanunu olarak değiştirilmiştir.” şeklinde düzenlenmiştir. Yasa tasarısının bu maddesinin, köy yönetimi ile köy koruculuğu kurumunun birbirinden ayrı yasalarla düzenlenmesi niyeti taşıdığı değerlendirilmektedir.

2. TÜRK YEREL YÖNETİM ÖRGÜTLENMESİNİN GELİŞİMİ VE BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ MODELİ

Türk yönetim yapısında Osmanlı'nın son dönemlerindeki demokratikleşme çabalarına kadar muhalefet hareketleri kabul görmemiştir. Yerel yönetimler de bu anlayıştan nasibini almış, Batılı anlamda bir yerel yönetim anlayışı gelişmemiştir. 19. yüzyılın başında belediye hizmetlerini ifa görevlerinin kadından alınarak önce İhtisap Nezaretine ve Evkaf Nezaretine devredilmiş, sonrasında ise 1854 yılında bu hizmetleri ifa etmek üzere “İstanbul'da Şehremaneti” kurulmuştur. 28 Aralık 1857'de ise İstanbul 14 belediye dairesine bölünerek, Paris örneğine uygun olarak, Batılı anlamda ilk belediye örgütü olarak Beyoğlu ve Galata semtlerinde “Altıncı Belediye Dairesi” kurulmuştur. Bu örgütlenme modeli 1864 *Tuna Vilayet Nizamnamesi* ile taşrada da kurulmaya başlanmış ancak asıl değişim 1871 *İdare-i Umumiye-i Vilâyât Nizamnamesi* ile olmuştur. Bundan sonra ise I. Meşrutiyet döneminde (1877) *Dersaadet Belediye Kanunu ve Vilâyât Belediye Kanunu* yürürlüğe sokulmuş ve bu kanunlar 1930 tarih ve 1580 sayılı *Belediye Kanunu*'na kadar yürürlükte kalmışlardır (Altan, 2009: 294). 1580 sayılı kanun ise 2004 tarihli

5272 sayılı *Belediye Kanunu*'na kadar yürürlükte kalmıştır. 2005 tarih ve 5393 sayılı *Belediye Kanunu* ise 5272 sayılı kanunun yürürlüğüne son vermiştir.

1864 *Tuna Vilayet Nizamnamesi* ile Osmanlı İmparatorluğu eyalet örgütlenmesi modelini terk etmiş ve vilayet, liva (sancak), kaza ve karye (köy) olmak üzere yeni yönetsel birimlere ayrılmıştır. Bunun yanında il genel yönetimi ve il özel yönetimi ayrımına da gidilmiştir. 1871 Nizamnamesi ise sayılan yönetim birimlerini ayrıntılı biçimde düzenlemiştir. 1864 ve 1871 Nizamnameleriyle oluşturulan bu yapı, 1913 tarihli *İdare-i Umumiye-i Vilayet Kanunu Muvakkati'ne* (İUVKM) kadar sürmüştür. İUVKM da il idaresini il genel ve il özel idaresi olarak iki bölümde düzenlemiştir (Kaştan, 2016: 83). İUVKM'da il genel yönetimi açısından 1864 ve 1871 Nizamnameleriyle getirilen durum korunurken, ilin özel idaresi açısından değişime gidilmiş, illere tüzel kişilik tanınmış ve kendine has gelir kaynaklarına sahip olmaları düzenlenmiştir. Yasanın il özel idarelerine ilişkin kısmı 1987 yılında yürürlüğe giren 3360 sayılı *İl Özel İdaresi Kanunu*'na kadar uygulamada kalırken il genel yönetimi 1920 tarih ve 1426 sayılı *Vilayet İdareleri Kanunu* ile yürürlükten kaldırılmıştır. 1426 sayılı kanun ise 10 Haziran 1949 Tarih ve 5442 sayılı *İl İdaresi Kanunu* ile yürürlükten kaldırılmıştır.

Tanzimat dönemi reform çalışmaları kapsamında, 1864 sayılı nizamname ile teşkil edilen (Parlak ve Sobacı, 2005: 79), 1871 sayılı nizamname ile yetkileri genişletilen (Önez Çetin, 2015: 249) il özel idarelerinin varlığı 1913 tarihli İUVKM'ta da korunmuştur. 1987 tarih ve 3360 sayılı *İl Özel İdaresi Kanunu* yürürlüğe girene kadar il özel idareleri İUVKM hükümlerine göre yönetilmişlerdir. 22 Şubat 2005 tarih ve 5302 sayılı *İl Özel İdaresi Kanunu*'nun yürürlüğe girmesiyle 3360 sayılı kanun yürürlükten kaldırılmıştır. Halen yürürlükte olan 5302 sayılı kanunda il valisinin, il özel idaresi tüzel kişiliğinin temsilcisi (Md. 29) ve yürütme organının başı olduğu (Md. 25) düzenlenmiştir. Kamu tüzel kişiliğine sahip olması, kendisine has mali kaynaklarının olması, kendi karar organları vasıtasıyla yönetilmesi gibi idari ve mali özerkliğe ilişkin düzenlemelere karşın, il özel idarelerinin başına, merkezi yönetimin taşradaki en üst düzey bürokrati olan valinin getirilmiş olması, il özel idarelerinin özerkliklerini zedelediği yönünde tartışmalara yol açmıştır. 6360 sayılı yasanın yürürlüğe girmesiyle birlikte büyükşehir yönetimine dönüştürülen illerde il özel idarelerinin varlığına son verilerek (6360, Md. 1) her türlü taşınır ve taşınmaz mallarının, hak, alacak ve borçlarının, komisyon kararıyla ilgisine göre bakanlıklara, bakanlıkların bağlı veya ilgili kuruluşları ile bunların taşra teşkilatına, valiliklere, yatırım izleme ve koordinasyon başkanlığına, büyükşehir belediyesine ve bağlı kuruluşuna veya ilçe belediyesine devredilmesi düzenleme altına alınmıştır (6360, Geç.Md. 1). Valilik ile büyükşehir belediyesi arasında yatırımları koordine etmek üzere, 3152 sayılı *İçişleri Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanununun* 28/A maddesine göre bu illerde valilik bünyesinde Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlıkları oluşturulmuştur.

Türk yönetim yapısındaki yerel yönetim birimlerinden bir diğeri ise köy yönetimidir. Belediye ve il özel idaresi yönetimlerinden farklı olarak köy yönetimi Türk toplumunun kendi sosyal ve idari ihtiyaçları çerçevesinde yapılanmıştır. Köy 442 sayılı *Köy Kanunu* hükümlerine göre yönetilmektedir. Köy yönetimi, Türkiye Cumhuriyeti'nin Osmanlı İmparatorluğu'ndan miras aldığı bir yönetim birimi olup taşrada ilk muhtarlık teşkilatı 1833'te Kastamonu sancağında kurulmuş ve sonrasında diğer vilayet ve sancaklara yayılmıştır (Bilgiç, 2018). Köy yönetimi, 1858 tarihli *Vülatı İzam ve Mutasarrıfını Kiram ile Kaymakamların Vazifelerini Şamil Talimat* ile "kariye" adıyla kamu hukuku alanında varlık kazanmıştır (Başa, 2007: 5). Bu düzenlemeyi müteakip sırasıyla 1864 tarihli *Tuna Vilayet Nizamnamesi*, 1870 tarihli *İdare-i Umumiye-i Vilayet Nizamnamesi*, 1876 tarihli *Bucakların Yönetimi Hakkındaki Tüzük (İdare-i Nevahi)* ve 1913 tarihli *İdare-i Umumiye-i Vilayet Kanunu* hükümlerine göre yönetilmişlerdir (Toprak, 2006: 312). 1864 nizamnamesiyle köyün organları, kuruluş biçimleri, görevleri ve köylere ilişkin işler düzenlenmiştir. Muhtar ve ihtiyar meclisleri bu düzenlemeyle uygulamaya konmuştur. 1870 nizamnamesi ise 1864 nizamnamesinin tekrarı niteliğinde olup, muhtara hükümet emirlerini köyde yerine getirme sorumluluğu yüklemiştir (Başa, 2007: 5). Tanzimat öncesinde büyük ölçüde imamlar tarafından yürütülen

köy işleri, bu düzenlemelerle muhtar ve ihtiyar meclislerine aktarılmıştır. 1913 tarihli *İdare-i Umumiye-i Vilayât Kanun-u Muvakkatı'na* kadar köyler belirtilen düzenleme hükümlerine göre yönetilmişlerdir. 1864 ve 1871 tarihli nizamnamelerinin kanun-u muvakkat ile yürürlükten kaldırılmaları köy yönetimlerini yasal dayanaktan yoksun kılmıştır. 1924'te 442 sayılı kanun yürürlüğe girene kadar köy yönetimleri faaliyetlerine hükümet izniyle devam etmişlerdir (Bilgiç, 2018).

Cumhuriyetin ilk yıllarında toplumun modernleştirilmesi politikalarına köylerden başlanmış ve köy yönetimleri ön planda tutulmuştur (Dicle, 2012: 859). 1950'lere gelindiğinde ise kırsaldan kente göçün artmasına paralel olarak, politikaların ağırlık merkezine kent yönetimleri yerleşmiş ve köyler ihmal edilmiştir. Planlı kalkınma anlayışının hayata geçirilmesine paralel olarak köylere tekrar önem verilmiştir (Keleş, 2009: 223). 1970'li yıllardan itibaren hayata geçirilmeye çalışılan köy-kent projelerinde ise istenen başarı elde edilememiştir (Eldem, 2015: 42). Bundan sonraki en ciddi çalışma ise *Köy Kanunu Tasarı Taslağı* olmuş ancak bu çalışmada da sonuca ulaşamamıştır. Teşkil edilen "Köy Kanunu Hazırlama Grubu" eşgüdümünde 2008'de gerçekleştirilen "Köy Kanunu Çalıştay" sonrasında hazırlanan *Köy Kanunu Tasarısı Taslağı* şüna kadar yasallaşmamıştır. Taslağın getirdiği yeni düzenlemenin genel değerlendirilmesinde, köy yönetiminin öncesine kıyasla daha işlevsel bir yerel yönetim birimi haline dönüştürülmeye çalışıldığı görülmektedir (Altan vd., 2010: 64). Köy yönetimleri üzerinde gerçekleştirilen son ciddi değişim ise 6360 sayılı yasayla olmuş ve büyükşehir sınırları dahilindeki köy yönetimlerinin tüzel kişiliklerine son verilerek bu yerleşkeler mahalleye dönüştürülmüştür.

Sayılan yerel yönetim birimlerine nazaran daha yakın gelecekte Türk yönetim yapısına eklenen yerel yönetim modeli ise büyükşehir belediyesidir. 1980'lere gelindiğinde bazı illerde mevcut yerel yönetim modelleri yetersiz kalmış, yeni yönetim modeli arayışına girilmiş ve büyükşehir belediye modelinde karar kılınmıştır. Büyükşehir belediye uygulamasını zorunlu kılan nedenler arasında, planlama ve koordinasyonun sağlanamayışı; optimum ölçek ekonomisinden yeterince yararlanılamaması nedeniyle kaynak israfının ortaya çıkması; sanayileşme, ulaşım ve çevre konularında artan sorunların yeterli hizmet üretme kapasitesi ve mali kaynağı olmayan küçük ölçekli yerel yönetimlerce çözülememesi sayılabilir (Bingöl vd., 2013: 17). Bu gereksinimler doğrultusunda 1984 tarih ve 195 sayılı *Büyük Şehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun Hükmünde Kararname* ile büyükşehir yönetimleri Türk yönetim yapısına dahil olmuştur. 195 sayılı KHK'nın amacı, büyük şehir belediye yönetimlerinin hukuki statülerini hizmetlerin planlı, programlı, etkin ve uyum içinde yürütülmesini sağlayacak bir şekilde düzenlenmesidir. Bunun ardından aynı yıl içerisinde 3030 sayılı *Büyükşehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanunla*, Ankara, İstanbul ve İzmir'de büyükşehir belediyeleri kurulmuştur. 3030 sayılı kanunla öngörülen belediye modeli iki kademelidir. 1984'ten 2012'ye kadar benzer gerekçelerle yeni büyükşehirler kurulmuştur. 2003 yılında 5019 sayılı *Büyük Şehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanunla Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun* ile İstanbul ve Kocaeli Büyükşehir Belediyelerinin sınırlarının il mülki sınırlarına genişletilmesi öngörülmüştür. Diğer on dört büyükşehir belediyesinden nüfusu 1 milyona kadar olanların sınırları 20 km, nüfusu 1 milyon ile 2 milyon arasında olanlar 30 km, nüfusu 2 milyonun üzerinde olanlar ise 50 km çapında dairelere genişletilmiştir. Çizilen daireler içinde kalan belde belediyeleri ve köylerin tüzel kişiliklerinin kaldırılması politikasının da uygulamaya çalışıldığı görülmektedir. Ancak bu kanun, Cumhurbaşkanlığının 25.12.2003 tarihli ve B.01.OKKB.01-18/A-7-2003-1461 sayılı tezkeresi ile Anayasanın 89 uncu maddesine göre bir daha görüşülmek üzere TBMM Başkanlığına geri gönderilmiştir. Belde belediyeleri ve köylerin tüzel kişiliklerinin kaldırılması hususu ise 5393 sayılı *Belediye Kanununun* yürürlüğe girmesiyle, kanunun 11. maddesine dayandırılarak uygulamaya konmuştur (Zengin, 2014: 96).

1984 yılından itibaren uygulanan 3030 sayılı kanun, 2004 yılında çıkarılan 5216 sayılı *Büyükşehir Belediyesi Kanunu* ile yürürlükten kaldırılmıştır. 5216 sayılı kanunla birlikte büyükşehir belediye modelinde o güne dek görülen en ciddi değişiklik yapılmıştır. İstanbul ve Kocaeli illerinde mülki sınır

uygulanması getirilmiştir. Nüfus şartı getirilerek 750 bin alt sınır olarak belirlenmiştir. 5216 sayılı kanunla getirilen değişikliğe kadar sayılarak belirlenmiş olan ve dolayısıyla dar tutulan büyükşehir belediyesinin yetkileri, bu kanunla ayrıntılara girilmeden düzenlenmiş ve geniş tutulmuştur. Bu düzenlemelerden Adalet ve Kalkınma Partisi'nin yetki ve sorumlulukları yerel yönetimler lehine esnetme eğilimi içinde olduğu söylenebilir (Zengin, 2014: 98, 99). 5216 sayılı kanunda 2008'de 5747 sayılı *Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçerisinde İlçe Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunla*; 2012'de ise 6360 sayılı kanunla iki ciddi değişiklik yapılmıştır. 2008 yılında bazı belediyeler, nüfusu 2 binin altına düştüğü gerekçesiyle köye dönüştürülerek kapatılmak istenmiş ancak başarılı olunamamıştır. Bu değişiklik 6360 sayılı kanunla gerçekleştirilmiştir.

3. 6360 SAYILI KANUNUN GENEL DEĞERLENDİRMESİ

Kanunun bazı maddeleri 6 Aralık 2012'de Resmi Gazetede yayımı tarihinde, diğer maddeleri ise 30 Mart 2014 tarihinde yapılacak olan mahalli idareler genel seçimi ile birlikte yürürlüğe girmiştir. Kanun, Anayasanın 2, 11, 59, 63, 73, 90, 123, 126, 127 ve 153. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek *İptal ve Yürütmenin Durdurulması İstemi* ile Anayasa Mahkemesine götürülmüş ve mahkeme tarafından oy çokluğuyla reddedilmiştir (Bknz. 2013/100 Karar Sayılı Anayasa Mahkemesi Kararı). Kanunla getirilen düzenlemeler yerel yönetim sisteminde ciddi bir değişim yaratmıştır. Kanundan beklentiler noktasında, mülki sınırlar çapında büyükşehir modelinin prototiplerinden biri olan Kocaeli Büyükşehir Belediyesi örneğine değinilmektedir. Kocaeli örneğine göre, bu düzenlemeyle hizmet kapasitesi büyüyecek, marjinal hizmet maliyeti azalacak ve kaynaklar daha etkin kullanılacak; nitel ve nicel beşeri sermaye kapasitesi yükselecek; yerel karar organlarında seçilmiş temsilcilerin çeşitliliği artacak; araç ve gereçler nicel ve nitel olarak gelişecek, verimlilik artacak; ileri teknolojilerden yararlanma olanağı artacak; işbölümü ve uzmanlaşma artacak; kentin bütününe kapsayan imar planları yapılabilecek; daha büyük ölçekli projeler hayata geçirilebilecek; koordinasyon eksiklikleri ortadan kalkacak; hizmetler daha hızlı ve etkili biçimde sunulacak; kaynakların kullanımında il genelinde daha adil bir dağılım olacak; halkın kamu hizmetlerden memnuniyeti artacaktır (Bingöl vd. 2013: 22). 6360 kanunla daha kaliteli hizmet; kapsayıcı planlama; personel, mali kaynaklar ve hizmet üretme kapasitesinde artış; her vatandaşa aynı standartta hizmet sunma; su ve kanalizasyon hizmetleri ile çevre, atık yönetimi ve itfaiye hizmetlerinde il düzeyinde yapılanmaya giderek, etkin ve verimli kaynak kullanımı; ekonomik, sosyal ve altyapısal etkileri olan büyük projelerin şehrin farklı bölgelerinde gerçekleştirilmesi amaçlanmaktadır (TBB, 2012).

6360 sayılı kanun yetkinin çoğunu büyükşehir belediyelerine tanıyıp, il özel idaresi, köy ve küçük belde tüzel kişiliklerini ortadan kaldırarak yereli yerelde merkezileştirmiş ve toplumun genelinin temsil edilmesini engellemiştir. Söz konusu olan, sadece yerel yönetimlerin güçlendirilmesi değildir. Kanun, yerel yönetimlerin merkeziyetçi bir anlayışla güçlendirilmesi ve geliştirilmesi yaklaşımını benimsemiştir (Arıkboğa, 2013: 73; Çelikyay, 2014: 21). 6360 sayılı kanunla, on dört il belediyesi, büyükşehir belediyesi yapılarak büyükşehir sayısı otuza çıkarılmış; büyükşehir belediye sınırları il mülki sınırlarıyla (Md. 1); ilçe belediyelerinin sınırları ise ilçe mülki sınırlarıyla (Md. 2) örtüştürülmüştür. Büyükşehirler dışındaki illerde nüfusu 2 binin altında kalan belediyeler ile köylerin tamamı mahalleye dönüştürülmüş (Geç.Md. 2); nüfus il mülki sınırları için en az 750 bin olarak belirlenmiştir (Md. 5).

6360 sayılı kanun, gerek siyasi ve gerekse akademik alanda ciddi tartışmaları beraberinde getirmiştir. Yerel yönetimlerle ilgili düzenlemeler genellikle iki farklı düzlemde ele alınmakta olup bunların her biri yerel yönetimlerin doğasına ilişkindir. İlk düzlem hizmette etkinlik ve verimlilik temelindeyken, ikincisi yerel yönetimlerin demokrasiyle olan ilişkisi temelindedir (İzci ve Tufan, 2013: 120). Bu bağlamda 6360 sayılı kanuna, bir kesim değişim, hizmette yerelleşme, etkinlik, verimlilik, ekonomiklik, ölçek ekonomisi gibi daha çok mali kaynakların kullanılması noktasından yaklaşırken diğer kesim bölgeselleşme, siyasi özerkliğe giden ara basamak ve üniter yapıya tehdit boyutundan yaklaşmaktadır.

Konu ölçek merkezli ele alındığında, ölçek büyüdüğünde demokratik katılımın az olacağı fakat etkin ve verimlilik açısından olumlu sonuç doğuracağı, ölçeğin küçültülmesi durumunda ise toplumun yönetime katılmaya daha istekli olacağı fakat etkinlik ve verimliliğin kaybolacağı yönünde fikirler öne çıkmaktadır (İzci ve Tufan, 2013: 120). Eke (1982: 14, 16) de konuyu benzer açıdan ele almakta ve doğru ölçeğin tespitinde hizmetlerin niteliğinin rol oynayacağını ifade etmektedir. O'na göre bütün hizmetler için uygun bir ölçek saptamak olanaklı değildir ancak çoğu yerel hizmetler büyüklükten yarar sağlar; aşırı büyüklük ise beklenenin aksine hizmet maliyetlerini yükseltebilir. Bu bağlamda her hizmetin etkin ve verimli görüleceği düzeye aktarılması gerekmektedir. Etkin ve verimli bir yerel yönetim sağlamak için değer sistemi, inanç ve kuramları bir yana bırakıp yerel sorunlara pragmatik çözüm yolları aramak yerel yönetimlerin siyasi yönünü ikinci plana itmektedir (Keleş, 2012a). Konuya demokratik temsil ve katılım yönünden yaklaşan Eryılmaz (2011: 148), kamu hizmeti yürüten birimlerin faaliyet alanlarının küçülmesi ile toplumun tercihlerinin belirlenmesinin ve yönetime katılmanın kolaylaşacağını, halkın siyasi olarak temsil edildikleri organların faaliyetlerine daha çok ilgi duymakta olduğunu belirtmektedir. Belediyelerin siyasi yönünün il özel idarelerine nazaran daha ön planda olması bağlamında, kırsala hizmet götürme noktasında il özel idareleri politik olarak daha nötr konumdayken, belediye yönetimlerinde hizmetin iletilmesinde siyasi tercihlerin ön plana çıkacağı, böylece kanunun gerekçesinde vurgulanan etkinlik ve verimlilik gibi hususların geri planda kalacağı değerlendirilmektedir.

6360 sayılı kanunun getirdiği düzenleme, yetkilerin yerelde merkezileşmesi biçiminde tanımlanabilir. Büyükşehir sınırlarında kalan belde belediyelerinin kapatılması, köy ve il özel idare tüzel kişiliklerinin kaldırılması temsil, katılım ve yerel demokrasi açısından son derece önemli değişikliklerdir (Yıldırım vd., 2015: 223). Kanunla, başında merkezi yönetimin taşradaki en üst düzey bürokrati olan valinin bulunduğu il özel idarelerinin kapatılmasıyla, yerelde merkezi yönetimin yetkileri eğitim, sağlık, nüfus, kolluk gibi ulusal hizmetlerden ibaret kalmıştır. İkinci olarak, köy ve bazı belde tüzel kişiliklerine son verilerek, ilçe belediyelerinin sahip olduğu yetkilerin bir kısmını ise büyükşehir belediyesine devrederek, diğer yerel aktörlerin sahip olduğu yetkiler büyükşehir belediyelerine aktarılmıştır. Böylece büyükşehir belediyeleri yetkilerin geniş bir kısmını bünyesinde toplayan yerel yönetim birimleri haline almışlardır.

İhtiyaç öncelikleri birbirinden farklı olan ve kırsal alana yayılmış bulunan köylerin kent merkezlerindeki mahallelerle eş tutularak, aynı kategoride ele alınmaları kanunun gerekçesinde yazan etkinlik ve verimlilik ile uyum göstermemektedir. Çelikyay'a (2014: 21) göre 6360 sayılı kanun, hizmet bütünlüğü açısından imkânların birleştirilmesi kalitenin artırılması, tasarruf ve demokrasinin geliştirilmesi gerekliliği göz önüne alınarak düzenlenmiştir ve büyükşehir sınırları içine alınan köyler de büyükşehirin planlanması ve düzenlenmesinde etkili olacaktır. Ancak uygulamada bir takım aksaklıkların yaşanması da kaçınılmazdır.

Öncelikle 6360 sayılı kanun öncesinde köy tüzel kişiliğine sahip olan mevcut mahallelerin kent merkezlerindeki mahallelerle aynı kapsamda ele alınarak, yetkili yönetim ve karar organlarının etkisizleştirilmesi buralarda yönetsel anlamda ve yerel hizmetlerden yararlanma anlamında bir takım sorunlar yaratabilir. Köy yönetim birimleri kendilerine özgü sosyo-kültürel değerleri ve hizmet ihtiyaçları olan, öncelikleri birbirinden farklı olabilen yapılardır. Bu yapıların idaresini elinde tutan köy muhtarlarının 442 sayılı köy kanunundan aldıkları yetkileri yitirmelerinin bir takım yönetsel sorunları beraberinde getirmesi kaçınılmazdır.

Kanunun getirdiği bir diğer değişiklik ise kırsalı kağıt üzerinde ortadan kaldırmış olmasıdır (Gürbüz vd.,2014: 104). Belediye ve il özel idaresi tüzel kişilikleri modernleşme ve yeniden yapılanma politikaları doğrultusunda, sonradan Türk yönetim yapısına giren yönetsel birimler iken köy, tarihi kökenleri olan toplumsal bir değerdir ve kırsal alan yönetiminin temel yapıtaşdır. Kanun bu geleneksel yapıyı ortadan kaldırmıştır. Kentsel alanlarda yönetsel faaliyet ifa etmek için kurulan belediye kurumu, dünyanın hiçbir yerinde kırsal alanı kapsamamaktadır (Çukurçayır, 2012). Yerküre üzerinde yerel yönetimlerin gelişim

süreci incelendiğinde, kırsal alana ilişkin bir belediyeçilik anlayışının gelişmediği görülmektedir (Gürbüz vd., 2014: 118).

Yasa üzerinde eleştirilerin ve tartışmaların yoğunlaştığı son konu ise bölgeselleşme ve federalizmi çağrıştırmasıdır. Merkezden yönetim esasına dayanan il, yerinden yönetim esasıyla yönetilmesi durumunda bölge yönetimine dönüşebilir (Güler, 2012: 3, 4). Bu konuda Keleş ise Güler'den farklı olarak, egemenliğin sağladığı kanun yapma gücünün yerel ya da bölgesel birimlerle paylaşılmasını öngören bir düzenleme olmadıkça, federasyondan söz edilemeyeceğini, bu nedenle, yeni kanunun böyle bir özelliği olmadığını belirtmektedir (Keleş, 2012b).

4. 6360 SAYILI KANUNUN GÜVENLİK KORUCULUĞU BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ

6360 sayılı kanun, güvenlik koruculuğu sistemi üzerinde doğrudan ve dolaylı olarak bir takım etkiler yaratmıştır. Bunlardan en önemlisi, büyükşehir sınırlarında köy tüzel kişiliklerine son vererek koruculuk sisteminin yetki kanunu olan 442 sayılı köy Kanununun uygulanabilirliğine son vermesidir. İkincisi ise il özel idarelerine son vererek yerel hizmetlere ilişkin tüm kaynakların büyükşehir belediyelerine aktarılması olmuştur.

4.1. Güvenlik Koruculuğu Kurumunun Yasal Dayanağının 6360 Sayılı Kanunla Ortadan Kalkması

6360 sayılı kanunun güvenlik koruculuğu kurumu üzerinde getirdiği en önemli değişiklik, büyükşehir belediye sınırlarında bulunan köylerin tüzel kişiliklerine son vermesidir. Çalışmanın başında ayrıntılı biçimde bahsedildiği gibi güvenlik koruculuğunun kanuni dayanağı, halen yürürlükte olan 442 sayılı Köy Kanunu'dur ve bu kanuna göre korucular köy muhtarının emri altında görev yaparlar. Köy tüzel kişiliğinin kaldırılıp, köylerin mahalleye dönüştürülmesi bu yönetsel birimlerde kurulu güvenlik koruculuğu kurumunun kanuni dayanağını tartışmalı hale getirmiştir. Her ne kadar 6360 sayılı kanunun 3. maddesinde *“Bu Kanun ile tüzel kişiliği kaldırılan köylerde görev yapan geçici ve gönüllü köy korucuları hâlen görev yaptıkları yerlerde görev yapmaya devam ederler. Bunlar 18/3/1924 tarihli ve 442 sayılı Köy Kanunu ve diğer mevzuatta kendileri için öngörülen haklardan aynı şekilde yararlanmaya devam ederler. Bu yerler için ihtiyaç olması hâlinde aynı usulle yeni görevlendirmeler yapılabilir.”* biçiminde bir düzenleme getirilmiş olsa da bu düzenlemenin yetersiz olduğu değerlendirilmektedir. Kendilerine sunulan hakların merkezi yönetimce karşılanması nedeniyle, öngörülen haklardan yararlanma noktasında bir sorun olmamakla birlikte, kime bağlı olacakları, hangi usulle göreve alınacakları, nasıl görevlendirilecekleri gibi hususlarda kanuni bir dayanak yoktur. Göreve alınmalarında izlenen usûl, köy meclisinin kararı, muhtarın teklifi ve kaymakamın uygun görmesi biçimindedir. Görevlendirmelerini köy muhtarı yapmaktadır. Ancak mevcut durumda köy meclisi ve köy muhtarı gibi organlar kaldırılmış olup bunların yerine mahalle yönetimleri teşkil edilmiştir. Mahalle muhtarı, 442 sayılı kanunla (Md.36) köy muhtarına verilen yetkilerin büyük bir kısmına sahip değildir. Bu yetkilerden bazıları köy sınırı içinde asayişin korumak; köye gelip gidenlerin niçin gelip gitmekte olduklarını anlamak ve şüpheli gördüklerini ve yabancı uyrukluları hemen yakın karakola haber vermek; doğan, ölen, nikahlanan ve boşananların defterini yapıp nüfus memuruna vermek; köy civarında eşkiya görürse Hükümete haber vermek ve elinden gelirse tutturmak; köylünün ırzına ve canına ve malına el uzatan ve Hükümet kanunlarına karşı gelen kimseleri köy korucuları ve gönüllü korucularla yakalattırarak Hükümete göndermek olarak sıralanabilir. 5393 sayılı kanunda (Md. 9), mahalle sakinlerinin gönüllü katılımıyla ortak ihtiyaçları belirlemek, mahallenin yaşam kalitesini geliştirmek, belediye ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarıyla ilişkilerini yürütmek, mahalle ile ilgili konularda görüş bildirmek, diğer kurumlarla iş birliği yapmak ve kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak muhtarın görevleri arasında sayılmıştır. Görüldüğü üzere, mahalle muhtarının asayişin sağlanması ve güvenlik alanında hiçbir yetki ve sorumluluğu sayılmamıştır. Dolayısıyla, büyükşehir belediyesi sınırlarında tüzel kişiliği sona eren ve mahalleye dönüştürülen

köylerin muhtarlarının, belediye kanununa göre korucu görevlendirmesi yasal olarak mümkün görünmemektedir.

5393 sayılı kanuna göre (Md. 51) beldede esenlik, huzur, sağlık ve düzen belediye meclisi tarafından alınan kararlar ve kendisine diğer kanunlarla verilen yetkiler çerçevesinde belediye zabıtasınca yerine getirilmektedir. Belediye zabıta teşkilâtının çalışma usûl ve esasları, görev ve yetkileri, eğitim, yükselme, meslekten çıkarılma, kıyafet, silah ve teçhizatı İçişleri Bakanlığı tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenmektedir. 2007 tarihli *Belediye Zabıta Yönetmeliğine* (Md. 5) göre belediye zabıtası, hizmetin gereğine ve yoğunluğuna göre, imar, çevre, sağlık, trafik ve turizm gibi kısımlara ayrılır. Belediye zabıtalara kendilerini savunmak ve görev esnasında gerektiği durumlarda kullanmak üzere, göz yaşartıcı sprey, kask ve kalkan gibi teçhizat verilebilir (Md. 45). Verilen yetkiler ve görevlendirme esasları dikkate alındığında, kırsalın ihtiyaçları doğrultusunda ihdas edilmiş bir yapı olan ve harp silahı kullanma yetkisine sahip olan (442, Md. 78/4) koruculuk kurumunun, kentin ihtiyaçlarına göre oluşturulmuş ve basit zabıta araç gereçleri ile donatılmış zabıta teşkilatından çok farklı olduğu görülmektedir. Bu bağlamda, güvenlik koruculuğu sistemini, köy tüzel kişiliğinin diğer varlıkları ile birlikte büyükşehir belediye yönetimlerine devretmenin de uygun olmayacağı değerlendirilmektedir.

6360 sayılı kanun sonrasında Güvenlik Koruculuğu Sistemi'nde iki farklı uygulama biçimi ortaya çıkmıştır. Birincisi büyükşehir belediyesi statüsüne kavuşturulan illerin dışında kalan illerde uygulanmakta olan ve halen yetkisini 442 sayılı kanundan alan uygulama biçimidir. İkincisi ise büyükşehirlerde köy tüzel kişiliğini yitirerek mahalleye dönüşen yerleşim birimlerinde görev yapan ve kanuni olarak henüz yetkilendirilmeyen ancak idari işlemlerle faaliyetin devam ettiği uygulama biçimidir. Her iki uygulama biçiminin de modern terörle mücadele yöntemleri ile uyum sağlamadığı değerlendirilmektedir. Öncelikle 442 sayılı kanun 1924 yılının şartlarına göre çıkarılmıştır, günümüze kadar pek çok kez değişikliğe uğramış olsa da hala bugünün ihtiyaçlarına cevap verebilecek nitelikten uzaktır.

İkincisi ise güvenlik koruculuğu kurumuna yüklenen fonksiyon devletin asli ve sürekli görevlerindedir ve vazgeçemeyeceği ve devredemeyeceği egemenlik yetkilerinden olan güç kullanma tekeliyle doğrudan bağlantılıdır. Bu bağlamda güvenlik koruculuğu kurumunu ve bu kurumda görev alan kimselerin yetki ve sorumluluklarını, göreve alınış ve görevden ayrılışlarını, özlük haklarını, cezai sorumluluklarını, bağlı olacakları yargılama usullerini düzenleyen bir yasal düzenlemeye ihtiyaç vardır. Personel sayısı 40 bin civarında olan ve il içi ve il dışı görevlere gönderilmesinin önü açılan bir kurumun 442 sayılı köy kanununa göre yönetilmesinin de günün ihtiyaçlarına cevap vermeyeceği değerlendirilmektedir.

Kısaca, 6360 sayılı yasanın yürürlüğe girmesiyle birlikte oluşan yeni durumda, büyükşehir sınırları dâhilinde 442 sayılı kanun ve bu kanuna dayalı olarak gerçekleştirilen idari düzenleyici işlemlerle güvenlik korucusu istihdam etmenin kanuni olmadığı değerlendirilmektedir. Güvenlik koruculuğu müessesesinin mevcut büyüklüğü ve kendisine yüklenen işlevler göz önüne alındığında, 442 sayılı kanun hükümleriyle idare edilemeyecek boyuta ulaştığı söylenebilir. 676 sayılı OHAL KHK'sı ile isminin Köy Koruculuğundan Güvenlik Koruculuğuna dönüştürülmesi de bu meyanda değerlendirilmelidir. Çünkü koruculuk kurumuna yüklenen misyon, dar köy sınırlarını aşarak yerelden ulusala doğru bir dönüşüm yaşamıştır. Bunun yanında siyasi otoritenin söylemlerinden tüm illerde yakın bir gelecekte 6360 sayılı kanunla getirilen modelin uygulanmaya konacağı anlaşılmaktadır. Bu uygulama öncesinde güvenlik koruculuğu sistemini düzenlemeye dönük bir kanunun bu illerde de kullanılması mümkün olacaktır. Bu bağlamda, güvenlik koruculuğu kurumunun, *772 Sayılı Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu* gibi bir teşkilat kanunu çıkararak veya 2803 sayılı *Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanununda ayrı bir bölüm* olarak yasal düzenleme altına alınabilir. Hâlihazırda güvenlik korucularının eğitimleri, görevlendirmeleri, göreve alınmaları gibi hususlar mülki amirin emriyle jandarma birimlerince yapılmaktadır ve güvenlik korucularının görev yerleri ağırlıklı olarak asayiş açısından jandarmanın sorumluluğunda olan bölgelerdir.

4.2. Yerel Hizmetlerin Büyükşehir Belediyelerine Geçmesine Bağlı Olarak Bu Hizmetlerden Yararlanmada Karşılaşması Muhtemel Sorunlar

6360 sayılı kanun öncesinde belediye sınırları dışında kalan alanlara yapım, bakım ve onarım işleri, devlet ve il yolları, içme suyu, sulama suyu, kanalizasyon, enerji nakil hattı, sağlık, eğitim, kültür, turizm, çevre, imar, bayındırlık, iskân, gençlik ve spor gibi hizmetler, 5302 kanun hükümlerine göre il özel idarelerince götürülmekteydi. İl özel idareleri, belediyelerle karşılaştırıldıklarında politik yönleri daha geri planda kalan yönetsel yapılardır (Zengin, 2014: 113). Yerel seçim sonuçlarına dönük gerek siyasi partilerin açıklamalarında ve gerekse seçim sonuçlarının ele alındığı programlarda ağırlıklı olarak belediyeler üzerinden, özellikle belediye başkanlıkları üzerinden, seçim sonuçları değerlendirilmektedir. Bu tartışmaların ve değerlendirmelerin içerisinde il genel meclislerine ya hiç değinilmemekte ya da kısaca bahsedilmektedir. Bu durumun, il özel idarelerinin yürütme organının başında merkezi yönetimin bürokrati olan valinin olmasından kaynaklandığı değerlendirilmektedir. Vali her ne kadar ilde hükümeti temsil etme sıfatıyla siyasi bir kişilik gibi görülse de belediye başkanıyla kıyaslandığında politikanın daha dışında olduğu söylenebilir. Benzer durum köy muhtarlıkları için de geçerlidir. 2972 sayılı *Mahallî İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanuna* göre (Md. 10), köy muhtarlığı ve ihtiyar heyeti seçimlerinde siyasi partiler aday gösterememektedirler. Bu durum köy yönetimlerini belediyelerle kıyaslandığında, politikaya daha uzak yapılar haline getirmiştir. Gerek il özel idaresinin temsil organı olan valinin ve gerekse köy tüzel kişiliğinin başı olan köy muhtarının apolitik konumları, kırsala hizmet götürme noktasında siyasi görüşün bir kıstas olarak ele alınmasını bir sorun olmaktan çıkarmaktadır. İl özel idaresi yapısı altında kırsala hizmet götürmede hizmetin gerekliliği başat unsur olarak ele alınabilirken, siyasetle birebir ilişki içinde olan büyükşehir belediyeçiliği anlayışı içerisinde, hizmetin gerekliliğinden çok kırsal yerleşimin oy potansiyelinin karar aşamasında başat unsur olabileceği değerlendirilmektedir.

6360 öncesinde il özel idarelerince sunulmaktayken, kanun sonrası büyükşehir yönetimlerince sunulmaya başlanan yerel hizmetlerin önde gelenleri; imar, yol, su, kanalizasyon, temizlik biçiminde sıralanabilir. Karla mücadele ve köyün meydan ve anayolları ile köyü ilçeye bağlayan yolların yapım, bakım ve onarı doğrudan büyükşehir belediyelerinin görev kapsamına alınmıştır (6360, Geç. Md. 1). 5393 sayılı kanunun 9. Maddesinde ise mahalle ve mahalle muhtarlığı ihtiyaçlarının bütçe imkânları ölçüsünde belediyelerce karşılanacağı düzenlenmiştir.

6360 sayılı kanunun ölçek ekonomisi bağlamında etkin ve verimli kaynak kullanımı ve hizmet sunumu getirmesi olanaklı görünmektedir ancak kanunun getirdiği yeni yapı etkin ve verimli kaynak kullanımından daha mühim sorunları beraberinde getirmektedir; belediyeye tahsis edilen kaynakların, yasadışı yollarla belediye hizmetleri dışında bir takım faaliyetlerde kullanılması sorunu bunlardan biridir. Bu tür sorunlarla mücadele edebilmek için, İçişleri Bakanlığı'nca Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 127. Maddesinde yer alan "...*Merkezî idare, mahallî idareler üzerinde, mahallî hizmetlerin idaresinin bütünlüğü ilkesine uygun şekilde yürütülmesi, kamu görevlerinde birliğin sağlanması, toplum yararının korunması ve mahallî ihtiyaçların gereği gibi karşılanması amacıyla, kanunda belirtilen esas ve usuller dairesinde idarî vesayet yetkisine sahiptir...*" şeklindeki düzenlemeden kaynaklı vesayet yetkisini kullanarak, bazı belediyelerin organlarının görevine son verilmiş, buralara kayyum görevlendirilmesi yapılmıştır. Kayyum görevlendirilmesi öncesinde, bahsi geçen bu belediyelerin yetki sınırları dahilinde yer alan korucu köylerinin mağdur oldukları değerlendirilmektedir. Çünkü köy koruculuğunu kabul edip devletin yanında yer alan bu kesim, PKK terör örgütü ve destekçilerinin yoğun saldırılarına maruz kalmaktadır (Yüceşahin ve Özgür, 2006: 22).

6360 sayılı kanun öncesinde köyleri için hizmet taleplerini başında valinin bulunduğu il özel idarelerine bildiren ve olanaklar ölçüsünde sonuç da alan korucu köylerinin muhtarları, kanun sonrasında taleplerini, büyükşehir belediyelerine yapmak durumunda kalmışlardır. Bu durum korucu köylerinin belediye hizmetlerinden eşit biçimde yararlanmalarının önünde engeller yaratmaktadır. Güvenlik koruculuğu

sisteminin tesis edildiği yerleşim birimleri genellikle sosyo-ekonomik mahrumiyetin ve terörle mücadelenin sık yaşandığı, içinde ve yakın çevresinde jandarma karakolları ile askeri üst bölgelerinin bulunduğu yerlerdir. Özellikle kış aylarında karla kapanan yolların açılması ve bu köyleri il ve ilçelere bağlayan ana arter yolların asfaltlanması sadece bu köylerin değil bunun yanında güvenlik güçlerinin de öncelikli ihtiyaçlarındandır. Asfaltın aşınmasına bağlı olarak oluşan çukurlar ve asfaltlanmamış stabilize yollar, terör örgütlerince el yapımı patlayıcı döşenmesine olanaklı ortam yaratıp, can ve mal kayıplarına neden olabilmektedir. Yol yapımı yolların tamir edilmesinde önceliğin hizmet ihtiyacından farklı etkenlere göre belirlenmesi görülen uygulamalardan bir diğeridir. Yeni yollar toplumsal ihtiyaca göre değil, terör örgütlerine lojistik desteği ve kaçakçılık faaliyetlerini kolaylaştıracak biçimde inşa edilebilmektedir.

İl genelinde yapılacak büyük ölçekli yatırımları gerçekleştirme yetkisinin büyükşehir belediyelerine verilmesi de (6360, Geç.Md. 1/18) sorun yaratabilecek düzenlemelerdendir. Bu tür yatırımların özellikle Doğu ve Güney Doğu Anadolu Bölgelerinde teröre müzahir yerleşim birimlerine ekonomik avantaj sağlayacak yerlere yapılması, bu tür tesislerde terör örgütlerine destek sağlayan kimselerin istihdam edilmesi gibi olasılıklar devlet yanlısı halkın devletten uzaklaşmasına neden olabilir. Bölgenin coğrafyası, iklimi ve ekonomik şartları bölge insanını büyük zorluklarla mücadeleye zorlamaktadır ve devlet yatırımları dışında bir ekonomik kaynak ve iş kolu bölgede yoktur. Tarıma uygun arazilerin kısıtlı olduğu bölgede başlıca geçim kaynağı olan hayvancılık da terör eylemleri nedeniyle sekteye uğramış durumdadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Güvenlik koruculuğu sistemi kanuni dayanağını oluşturmak hukuk devleti ilkesinin gereğidir. Kuruluş yetkisini halen 1924 tarihli 442 Sayılı Köy Kanunu'ndan alan bu kurumun hukuki dayanağı iki kanuni düzenlemeyle belirsizliğe girmiştir. Bu kanuni düzenlemelerden birisi 6360 sayılı kanun, diğeri ise 674 sayılı OHAL Kararnamesidir. 6360 sayılı kanunla, mülki sınırlar dahilinde büyükşehir belediyesi statüsüne kavuşan illerde köy kanunu uygulanma hükmünü yitirmiştir. 6360 sayılı kanunun 3. maddesinde göre *“Bu Kanun ile tüzel kişiliği kaldırılan köylerde görev yapan geçici ve gönüllü köy korucuları hâlen görev yaptıkları yerlerde görev yapmaya devam ederler. Bunlar 18/3/1924 tarihli ve 442 sayılı Köy Kanunu ve diğer mevzuatta kendileri için öngörülen haklardan aynı şekilde yararlanmaya devam ederler. Bu yerler için ihtiyaç olması hâlinde aynı usulle yeni görevlendirmeler yapılabilir”* ibaresinin ise yetersiz kaldığı değerlendirilmektedir. Bu bağlamda, güvenlik koruculuğunun yasal meşruiyetini güçlendirmek için güvenlik koruculuğu kurumunun hiyerarşik bağlılığı, örgütlenme biçimi, yetki ve görevleri, korucuların işe alınmaları, görevlendirilmeleri, cezai sorumlulukları, eğitimleri, yargılanmaları gibi hususların ayrı bir teşkilat kanunu ile veya 2803 sayılı kanunda değişiklik yapmak suretiyle ayrıntılı biçimde yasal düzenleme altına alınabilir. Böylece koruculuk müessesesi daha profesyonel ve kurumsal yapıya kavuşturulabilir.

Korucu köylerinin belediye hizmetlerinden etkin biçimde yararlanabilmeleri için 6360 sayılı kanun üzerinde bir takım değişikliklere gidilebilir. Büyükşehir belediyelerinde toplanan yetkinin bir kısmının ilçe ve belde belediyelerine aktarılması; köyden mahalleye dönüştürülen yerleşim birimlerine tüzel kişiliklerinin iade edilmesi; bu yerleşim birimlerine nüfuslarıyla orantılı olarak ayrıca mali kaynak tahsis edilmesi; köylere hizmet götürme birliklerinin yetkileri artırılarak köylerin yerel hizmetlerden bu birlikler vasıtasıyla yararlandırılmaları bu değişiklikler arasında sayılabilir.

KAYNAKÇA

- Altan Yakup; Kerman Uysal ve Aktel, Mehmet (2010), Köy Kanunu Tasarısı Taslağı Üzerine Bir Değerlendirme, Dumlupınar Üniversitesi SBE Dergisi, Sayı 26, ss. 56-65.
- Altan, Yakup (2009), Meclis-i Meb'usân Zabıt Cerideleri (1293=1877) Üzerinden Türk Belediyeciliğini Anlamak, Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt 14, Sayı (2) ss. 293-310.
- Anayasa Mahkemesi, 12.9.2013 Tarihli, 2013/19 Esas, 2013/100 Karar Sayılı Anayasa Mahkemesi Kararı, 18.9.2014 Tarih ve 29123 Sayılı Resmi Gazete.
- Arıkboğa, Erbay (2013), “Geçmişten Geleceğe Büyükşehir Belediye Modeli”, (Ed. M.Akif Çukurçayır), *Yerel Politikalar Akademik Araştırma ve Düşünce Dergisi*, ss.48-96.
- Arınç, Kenan (2010), “Siyasi ve Tarihi Coğrafya Perspektifiyle: Türkiye'nin Terör Sorununun Analizi ve Jeopolitik- Jeostratejik Açından Değerlendirilmesi”, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14 (2), ss. 1-34.
- Aytar, Osman (1992). *Hamidiye Alaylarından Köy Koruculuğuna*, İstanbul: Medya Güneşi Yayınları.
- Balta, Evren; Yüksel, Murat ve Acar, Yasemin (2015), *Geçici Köy Koruculuğu Sistemi ve Çözüm Süreci*, Süreç Araştırma Merkezi, İstanbul.
- Başa, Şafak (2007), *Köy Yönetimi, Toplum Kalkınması Ve Köykent Yaklaşımı* (Konferans Metni), İçişleri Bakanlığı, Ankara Erişim Tarihi: 13.06.2018. https://www.academia.edu/6576744/K%C3%96Y_Y%C3%96NET%C4%B0M%C4%B0_TOPLUM_KALKINMASI_VE_K%C3%96YKENT_YAKLA%C5%9EIMI_KONFERANS_
- Bingöl, Yılmaz; Yazıcı, Ersin ve Büyükkakın, Tahir (2013), *İl Sınırlarında Büyükşehir Belediye Modeli Kocaeli Deneyimi, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi*, Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Dairesi Başkanlığı Yayınları, Yayın No: 38, 1.Baskı.
- Çelikyay, Hicran (2014), “Değişen Kent Yönetimi ve 6360 Sayılı Büyükşehir Yasası”, *SETA*, Sayı:101.
- Çiner, Tayfun; Umut, Can ve Zengin, Ozan. (2009), *Büyükşehir Yönetimi: Bütünleştirme Süreci*, TODAİE, Ankara.
- Çiner, Tayfun; Duru, B; Umut, Can ve Zengin, Ozan. (2013), *Belediyenin Sınırları*, TODAİE, Ankara.
- Çukurçayır, Mehmet Akif (2012), “Yeni Büyükşehir Belediyeleri Kanunu Haberleri Türkiye'nin Kabusu”, *Yeni Meram*, Erişim Tarihi: 07.01.2013, http://www.yenimeram.com.tr/m-akif_2647.
- Dicle, Esra (2012), “Modern Ulus Devlet Projesinde Bir İdeal Mekân Temsili Olarak Köy Ütopyası”, *Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume:7/1, Winter 2012, ss.859-871
- Eldem, Hulusi (2015), “Yerel Yönetimler Reformunun Bir Parçası Olarak Köy Kanunu Tasarı Taslağı”, *Optimum Ekonomi ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 2(1), ss. 39-61
- Keleş, Ruşen (2009), *Yerinden Yönetim ve Siyaset*, Cem Yayınevi, İstanbul.
- Bilgiç, Veysel K. (2018) *Türkiye'de Mahallî İdarelerin Gelişimi*, Erişim Tarihi: 13.06.2018, <https://www.tarihtarih.com/?Syf=26&Syz=355061&/T%C3%BCrkiyede-Mahall%C3%AE-%C4%B0darelerin-Geli%C5%9Fimi/-Yrd.-Do%C3%A7.-Dr.-Veysel-K.-Bilgi%C3%A7->
- Eke, Ali Erkan (1982), *Anakent Yönetimi ve Yönetimlerarası İlişkiler*, AÜ SBF Yayınları, Ankara.
- Eryılmaz, Bilal (2011), *Kamu Yönetimi*, Okutman Yayıncılık, Ankara.

- Güler, Birgül Ayman (2010), *Türkiye'nin Yönetimi-Yapı*, İmge Kitabevi, Ankara.
- _____ (2012), “Hükümetin 8 Ekim 2012 Günlü Bütünşehir Yasa Tasarısı Üzerine”, www.yayed.org/uploads/yuklemeler/BÜTÜNŞEHİRTASARIBAG.pdf, Erişim Tarihi: 16.05.2017.
- Güngör, Hayrettin (2012), “Yeni Büyükşehir Yönetimi ve Geçiş Nedenleri”, *İller ve Belediyeler*, Sayı 774-775, ss. 19-20.
- Gürbüz, Mehmet; Yıldırım, Uğur ve Belli, Aziz (2014), “Büyükşehir Belediye Kanunu'nun Kahramanmaraş İli Ölçeğinde Analizi”, *ADÜ SBE Dergisi*, (Özel Sayı), 102-135.
- İçişleri Bakanlığı, *Belediye Zabıta Yönetmeliği*, 11 Nisan 2007 Tarih, 26490 Sayılı Resmi Gazete.
- İzci, Ferit. ve Tufan, Menaf (2013), “Türkiye’de Büyükşehir Belediyesi Sistemi ve 6360 Sayılı Yasa İle Büyükşehir Belediyesi Sisteminde Meydana Gelen Değişimler: Van Örneği”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, C.18 (1), ss. 117-152.
- Kaştan, Yüksel (2016), Osmanlı Devleti’nde “1913 Tarihli İdare-i Umumiye-i Vilayat Kanun-i Muvakkati” ile Vilayet Yönetiminin Yeniden Yapılandırılması, Osmanlı Medeniyeti Araştırmaları Dergisi, Cilt 2, Sayı 2, ss. 79-98.
- Keleş, Ruşen (2012a), *Yerinden Yönetim ve Siyaset*, Cem Yayınevi, İstanbul.
- _____ (2012b), “Anakentlerin Dünü, Bugünü ve Yarını”, *Kentsel ve Bölgesel Araştırma Sempozyumu-3*, 6-7 Aralık, 2012, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Kızmaz, Zahir ve Önder, Mehmet Seyman (2016), “Köy Korucularının Kürt Sorunu ve PKK Örgütü Konusundaki Görüşleri Üzerine Sosyolojik Bir Çalışma”, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* Cilt: 26, Sayı: 1, ss. 245-260.
- Koç, Murat (2011), “Bir Güvenlik Organizasyonu Olarak Geçici Köy Koruculuğu Sisteminin Dünü Bugünü ve Terörle Mücadeledeki Öneme Dair Tespitler”, *Ç. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20(3), ss. 433-458.
- Koyuncu, Emre (2012), *Yenilenen Yerel Yönetim Sisteminde Belediye ve İl Özel İdarelerinin Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Alacakları Payların Karşılaştırmalı Analizi*, www.tepav.org.tr. Erişim Tarihi: 16.05.2017.
- Köy Kanunu Tasarı Taslağı, Kasım 2009, Erişim Tarihi: 14.06.2018, <http://yonetibilimi.politics.ankara.edu.tr/files/2013/09/koytasari2009.pdf>,
- Önez Çetin, Zuhale (2015), Türkiye’de İl Özel İdaresi Sisteminin Dönüşümü ve 6360 Sayılı Kanunun Dönüşüme Etkileri, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, C.20, S.2, ss.247-266.
- Parlak, Bekir ve Sobacı, Zahid (2005). Kamu Yönetimi, Alfa Aktüel, Bursa.
- Sezer, Kıymet (2016), “PKK’ya Üç Metotla Kaynak Aktarılıyor”, Erişim Tarihi: 30.01.2016, <https://www.yenisafak.com/gundem/pkky-uc-metotla-kaynak-aktariliyor-2398994>,
- TBB. (2012), *İller ve Belediyeler Dergisi*, Bülten, No: 774-775.
- Toprak, Zerrin (2006), *Yerel Yönetimler*, Nobel Yayınevi, Ankara.
- Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, 09 Kasım 1982 Tarih ve 17863 Sayılı Resmi Gazete.
- Yıldırım, Uğur; Gül, Zehra ve Akın, Soner (2015), “İl Mülki Sınırı Büyükşehir Belediye Modelinin Getirdiği Yenilikler”, *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, 10 (2), ss. 205- 229.

Yüceşahin, M. Murat ve Özgür, E. Murat (2006), “Türkiye'nin Güneydoğu'sunda Nüfusun Zorunlu Yerinden Oluşu: Süreçler ve Mekânsal Örüntü”, *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 4(2), ss. 15-35.

Zengin, Ozan (2014), “Büyükşehir Belediyesi Sisteminin Dönüşümü: Son On Yılın Değerlendirmesi”, *Ankara Barosu Dergisi* Sayı 2, ss. 93-119.

195 sayılı Büyük Şehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, 23 Mart 1984 Tarih ve 18350 Sayılı Resmi Gazete.

442 Sayılı Köy Kanunu, 07 Nisan 1924 Tarih ve 68 Sayılı Resmi Gazete.

674 sayılı Sayılı, Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, 1 Eylül 2016 Tarih ve 29818 (2. Mükerrer) Sayılı Resmî Gazete.

676 Sayılı, Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, 29 Ekim 2016 Tarih ve 29872 Sayılı Resmî Gazete.

678 Sayılı, Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, 22 Kasım 2016 Tarih ve 29896 Sayılı Resmî Gazete. (Bunu oku)

680 Sayılı, Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, 6 Ocak 2017 Tarih ve 29940 (Mükerrer) Sayılı Resmî Gazete.

694 Sayılı, Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, 25 Ağustos 2017 Tarih ve 30165 Sayılı Resmî Gazete.

1426 sayılı Vilayet İdaresi Kanunu, 5 Mayıs 1929 Tarih ve 1184 Sayılı Resmi Gazete.

2013/100 Karar Sayılı Anayasa Mahkemesi Kararı, 18 Eylül 2014 Tarih ve 29123 Sayılı Resmi Gazete.

2972 sayılı Mahallî İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun, 18 Ocak 1984 Tarih ve 18285 (Mükerrer) Sayılı Resmi Gazete.

3030 Sayılı Büyükşehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun, 9 Temmuz 1984 Tarih ve 18453 Sayılı Resmi Gazete.

3175 Sayılı Köy Kanununun 74'üncü Maddesine İki Fıkra Eklenmesine Dair Kanun, 4 Nisan.1985 Tarih ve 18715 Sayılı Resmi Gazete.

5019 Sayılı Büyük Şehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun, Kabul Tar.: 11.12.2003.

5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu, 23 Temmuz 2004 Tarih ve 25531 Sayılı Resmi Gazete.

5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu, 4 Mart 2005 Tarih ve 25745 Sayılı Resmi Gazete.

5393 sayılı Belediye Kanunu, 13 Temmuz 2005 Tarih ve 25874 Sayılı Resmi Gazete.

5673 Sayılı Köy Kanununda ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, 2 Haziran 2007 Tarih ve 26540 Sayılı Resmi Gazete.

5747 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçerisinde İlçe Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, 22 Mart 2008 Tarih ve 26824 (Mükerrer) Sayılı Resmi Gazete.

6360 Sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, 6 Aralık 2012 Tarih ve 28489 Sayılı Resmi Gazete.

6758 Sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında KHK'nın Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun, 24.11.2016 Tarih ve 29898 Sayılı Resmi Gazete.